

**■ COLUMNA**

# Pleds che restan

DA MARIA CADRUVI

Noss tscharvè fotografescha cuntinuadamain situaziuns, eveniments ed emozziuns. El registrescha era pleds che nus udin dad autras persunas. Jau n'hai betg idea nua che tut quai vegn arcunà. Ma ins di che quai che vegnia arcunà na ruaussia betg simplamain en pasch en nus, mabain tramettia cuntinuadamain impuls. Quai sa esser impuls da curaschi, ma era impuls da disturbi.

Nadja, in'amia, m'ha quintà che sia mamma schevia adina: «Ins sto guardar da vegnir perina cun la gliעד.» Nadja na po betg serrar la bocca mo pervi da la pasch. Ella ha gugent il disput ed ella fa savens discussiuns, era cun persunas ch'han tut autras ideas. Sch'i va propi dir sin dir, sche suenter vegnan magari ils pleds da sia mamma endament, ed ella ha lura in conflict cun sa sezza. Reto, in ami, m'ha quintà che ses bab schevia savens: «Vus stuais sez dar quint a Dieu in di per quai che Vus faschais.» Reto è in um cun in sentiment exprimì da responsabladad. Cura ch'el ha da prender ina decisiun da muntada pensa el senza vulair als pleds da ses bab. Mintgant saja quai bun per el, ma mintgant sa vilentia



el era. El na saja la finala betg ses bab e na veglia er betg daventar sco lez.

Nus na stuain betg esser sclavs dals pleds dad altra gliעד ch'ans en restads en memoria. Cuntunt betg sche tals pleds tramettan adina puspè impuls da disturbi en noss mintgadi. Nus savain per exempel far en nossa imaginaziun in'exposiziun cun tals pleds. Sriver els grond e grass sin palpiris fictivs e metter quels en roms sco purtrets. Lura cumenza la lavur da stritgar, modifitgar ubain cumplettar ils pleds enramads. Sper ils pleds da sia mamma sa Nadja metter en in auter rom ils pleds: «Sche la gliעד na vul betg vegnir perina cun mai è quest stuair per il giat e betg per la pasch.» E Reto sa sriver ed enramar: «Cler ch'jau vi surpender responsabladad per mes agir, ma jau na vi betg sur-

prender ils princips da moralà da mes bab.»

I dat sa chapescha era pleds ch'i vala la paina dad exponer en la galaria fictiva sco quai ch'els èn. Pleds dad altra gliעד ch'ans han fatg curaschi en ina situaziun concreta. «Ti dumognas quai, ti es intelligent avunda!» Ubain «Emprova, fai l'experiencescha e lura sas ti dapli!» Clamar en memoria tals pleds en muments da dubi sa midar ina situaziun cumpletamain.

Igl è era pussaivel da far frunt a pleds che noss tscharvè ha registrà, far frunt en il senn da rebelliun, en il senn da far exact il cuntrari. Quai cumprovan adina puspè persunas ch'han plaschair e success en quai ch'ellas fan. Sch'ins dumonda talas persunas tge che saja stà la motivaziun per lur engaschi e per lur agir, lura aud'ins bainduras ch'ellas hajan stuì udir pli baud: «Ti es tgutg e restas tgutg. Or da tai na datti mai insatge endretg!» Tals pleds san vulnerar e bloccar ina persuna per l'entira vita. Ma tals pleds san er esser in'enorma stimulaziun en il senn: «A quel u a quella vi jau musar tgi ch'jau sun e tge ch'jau sun bun da far.»

maria.cadruvi@spin.ch